

World Ayahuasca -konferenssi: Katsaus nykytutkimukseen, haasteisiin ja mahdollisuuksiin

Jaakko Lavonius
Helsingin yliopisto

World Ayahuasca -konferenssi järjestettiin Ibizalla syyskuussa 2014 International Council for Ethnobotanical Education, Research and Service (ICEERS) -järjestön toimesta. UNESCO:n tukema kolmipäiväinen tapahtuma keräsi yhteen noin 650 osallistujaa lähes kuudestakymmenestä maasta. Henkilökohtaisesti tapasin ihmisiä 28 maasta: Australia, Belgia, Brasilia, Chile, Costa Rica, Ecuador, Espanja, Hollanti, Iran, Irlanti, Italia, Kanada, Kolumbia, Kreikka, Makedonia, Meksiko, Norja, Peru, Portugali, Saksa, Suomi, Sveitsi, Tanska, UK, Unkari, USA, Uruguay ja Viro. Esitelmiä konferenssiin oli valittu yli sata. Ymmärrettävästi on mahdotonta käydä tässä niitä kaikkia läpi. ICEERS videoi kahden pääsalin esitelmät ja ilmoitti lataavansa ne konferenssin nettisivuille.¹

Konferenssin osallistujia. Kuva: ICEERS

Taustatietoa

Ayahuasca on pääosin kahdesta kasvista (*Banisteriopsis caapi* ja *Psychotria viridis*) koostuva psykoaktiivisia ominaisuuksia omaava keitos, jolla sanotaan olevan puhdistavia ja terapeuttisia vaikutuksia. Sitä nautitaan seremonioissa ja kaikissa sen käyttökonteksteissa se koetaan

¹ <http://www.aya2014.com/> koko ohjelman voi katsoa sivulta <http://www.aya2014.com/timetable/>

pyhäksi. Ayahuasca on lähtöisin läntisen Amazonian sademetsän alueelta, missä sillä on edelleen keskeinen rooli paikallisen kansanparannuksen osana. Maantieteellisesti sen perinteistä käyttöä esiintyy erityisesti Kolumbiassa, Ecuadorissa ja Perussa. Amazonian alkuperäiskansojen harjoittamalle ayahuascaan perinteiselle käytölle ja tietämykselle on Perussa julistettu kansallisen kulttuuriperinnön asema vuonna 2008. Luis Eduardo Luna mukaan 72 etnistä ryhmää käyttää ayahuascaa (Luna 1986). Alueelle muuttaneet mestizo-ryhmät ovat myös omaksuneet ayahuascaan osaksi parannusmenetelmiään. Näitä parannusmenetelmiä voidaan luonnehtia ja on luonnehdittu shamanistisiksi.²

Toinen konteksti, jossa ayahuascaa käytetään, ovat etenkin Brasiliassa toimivat synkretistiset lahkot, kuten kristillisesti suuntautuneet Santo Daime -kirkko ja União do Vegetal (UdV), joissa ayahuasca-seremonia toimii pyhänä sakramenttina, sekä afrobrasilialaisen umbanda-uskonnon piirteitä omaava Barquinha. Nykyään näillä laškoilla on perustettuja yhteisöjä myös ympäri maailmaa.

Kiinnostus ayahuascaa kohtaan on kasvanut räjähdysmäisesti parin viime vuosikymmenen aikana. Turistivirrat Amazonian alueelle ovat lisääntyneet, ja turisteista yhä suurempi osa matkustaa juuri ayahuascaan takia. Ayahuasca-retriittejä järjestävien keskusten määrä on lisääntynyt vastaamaan tähän kysyntään ja sen tuomiin taloudellisiin mahdollisuuksiin. Paikalliset parantaja-shamaanit myös matkustavat kansainvälisesti pitämässä seremonioita. Lisäksi Amazoniassa shamaanien opissa olleet länsimaalaiset saattavat järjestää seremonioita palattuaan kotimaihinsa. Joskus näissä saatetaan yhdistellä muita kulttuuriperinteitä tai terapiamuotoja. Jo konferenssiin osanottajien kansallisuuksien määrän perusteella voidaan todeta, että kyseessä on globaali, joskin marginaalinen ilmiö. Kuten kaikessa kasvussa, ayahuascaan yleistymisessä on mahdollisuuksien lisäksi myös haasteita, joita on kohdattava. Palaan näihin raportin lopussa.

Konferenssi oli jaettu temaattisesti osiin. Pääsalin asiantuntijapaneelikeskusteluiden teemat olivat: ayahuascaan eri käyttökontekstit: alkuperäiset, uskonnolliset, kliiniset, henkilökohtainen kehitys; ayahuasca ja länsimainen terapia; ayahuascaan etnobotaniikka, tieteellinen tutkimus; globalisaation haasteet: laki, politiikka ja ihmisoikeudet; etiikka ja turvallisuus; kestävyys; sukupuolinäkökulma: naisten rooli ayahuascaan maailmassa; sekä ayahuasca-kokemusten filosofiset näkökulmat.

Muissa saleissa oli samanaikaisesti esityksiä akateemisessa, laillisessa ja yhteisölinjassa, dokumentteja, kirjojen julkaisuja, sekä järjestöjen ja projektien esittelyjä. Akateemisessa linjassa teemat olivat: yhteiskuntatieteet: kansainvälistyminen, alkuperäiset, uskonnolliset ja muut käyttökontekstit; fenomenologia, psykologia ja julkinen terveys sekä biolääketiede.

Käyttökontekstit alkuperäiskansojen parissa

Dr. Luis Eduardo Luna esitteli ayahuasca-tutkimuksen historiaa. Ensimmäiset tieteelliset maininnat ovat vuodelta 1851 kasvitieteilijä Richard Sprucen havaitessa päihdyttävän liaanin käyttöä tucano-intiaanien parista (julkaistu Spruce 1873). Filosofian professori ja uskontotieteilijä Rafael Karsten mainitsee ayahuascaan käytöstä Amazonian kenttämatkoiltaan jivaroiden parissa (Karsten 1935). Suomessa pitkään asunut Luna on tutkinut ayahuascaan käyttöä yli 40

² Monet ayahuascasta kirjoittaneet tutkijat käsittelevät aihetta shamanismin muotona (ks. esim. Reichel-Dolmatoff 1975; Luna 1986 ja Beyer 2009).

vuotta ja väitteli aiheesta Tukholman yliopiston uskontotieteen laitoksella vuonna 1989. Luna päätti esitelmänsä kolumbialaisen kamsa-kansan vertauskuvaan ayahuasca-liaanista napanuorana ihmisen ja universumin välillä, mikä on kuin ravitseva yhteys äidin ja sikiön välillä.

Alkuperäiskansojen käyttökontekstien paneelissa oli mukana kamsa-kulttuurin edustaja, Taita Juan Bautista Agreda (Kolumbiassa parantajista käytetään nimeä taita = tietäjä, isä, isoisa). Hänen 93-vuotiaana edesmennyt isänsä oli myös taita, joka oli valmistanut häntä pienestä pitäen. Ayahuasca (Kolumbiassa yajé) hän joi ensikerran kahdeksanvuotiaana. Kuitenkin ensimmäiset visionsa hän sai vasta 18-vuotiaana. Bautista painottaa, että ayahuasca on maan päällä elämistä varten, eikä lentämiseen hullun lailla. Tämä on tärkeä huomio, oletettavasti viitaten joidenkin länsimaisten motiiviin juoda ayahuasca vain nähdäkseen visioita, tai kokeakseen henkisiä kokemuksia. Oleellista on, miten kokija pystyy integroimaan kokemukset elämäänsä. Unkarilainen transpersoonallisen psykologian jatko-opiskelija MSc Petra Bokor esitteli väitöskirjatutkimustaan kokemusten integroinnista konferenssin akateemisessa linjassa.

Lunan mukaan alkuperäiskansojen kontekstissa ayahuascaan käyttötarkoitukset ovat hyvin käytännönläheiset. Ayahuasca ei käytetä ainoastaan silloin, kun halutaan ottaa yhteyttä ylikuonnolliseen tai saavuttaa uskonnollisia kokemuksia, vaan myös keinona saada opastusta käytännön elämää ja tavanomaista todellisuutta varten. Ayahuasca avulla saadaan tietoa tästä ja muista maailmoista, sekä menneistä että tulevista tapahtumista. Uskotaan, että ayahuasca auttaa tutkimaan luonnonympäristöä, sen maantiedettä, kasvistoa ja eläimistöä. Ayahuasca auttaa shamaania määrittelemään sairauden, sen luonnollisen tai ylikuonnollisen syyn, sekä löytämään parannuskeinon. Ayahuasca auttaa löytämään riistaa tai kadonneita esineitä, saamaan selville vihollisten suunnitelmat, pitämään yhteyttä kaukaisiin sukulaisiin, sekä siirtymään ajassa ja paikassa. Useiden heimojen parissa ayahuasca pidetään ihmisten taiteellisten kykyjen synnyttäjänä. Kasvi-opettaja -olemuksen lisäksi ayahuascaan nähdään olevan lääke itsessään. Ayahuasca käytetään kehon puhdistamiseen kaikenlaisista epäpuhtauksista (Luna 1986, 60).

Brasilian Amazoniassa asuvan Kaxinawa-kansan johtaja ja intiaaniaktivisti Siã Kaxinawa sanoi paneelissa, että ayahuasca ei ratkaise, vaan näyttää tien. Myös hän painottaa ayahuascaan oikeaa ja asianmukaista käyttöä ”biopiratismiin” sijaan. Perinteitä on kunnioitettava ja on seurattava esi-isiltä perittyä linjaa. Shamaaniksi opittaessa on käytävä läpi koulutus, mikä on pitkä ja monivaiheinen. Heidän kulttuurissaan shamaanin (pajé) on opiskeltava systemaattisesti 12 vuotta, jotta hän voi tarjota ayahuasca muille.

Henkilökohtainen kehitys

Henkilökohtaisen kehityksen paneelissa kliininen psykologi Danae Saenz Valparaison yliopistosta Chilestä painotti henkistä kehitystä/evoluutiota henkilökohtaisessa kehityksessä. Saenzin mukaan henkilökohtainen kehitys on osa nykyistä paradigmaa, eikä ole käsitteenä olemassa alkuperäiskansojen kontekstissa. Hänen mukaansa henkinen ylittää samaistumisen kehoon ja mieleen. Hienovaraisten kokemuksen aaltojen kautta ja olemalla tietoinen mitä sisälleen tapahtuu, voi kuunnella intuitiivista ääntä, joka on seurassamme päivittäin ja joka hetkenä. Saenzin mukaan se opettaa iloitsemaan ja nauttimaan elämisestä täydesti, mitä säilyttää, mitä muuttaa, parantaa, sekä strategiat miten sen tehdä. Tuntee, ajatella ja olla, muodostavat koherentin yhtenäisyyden. Muutoksen prosessi on prosessi. Se vie aikaa. Pitää tehdä muutos. Tehdä

läksyt. Soveltaa käytäntöön, mikä on todellinen tehtävä. Aito muutos, mitä elää ja kokea. Sitä ei voida siirtää toiselle, vaan se on henkilökohtainen ja kestää koko elämän.

Konferenssin yhden kunniavieraan, psykiatri ja Berkleyn yliopiston professori Dr. Claudio Naranjon mukaan on kyse prosessista, jossa siirrytään (barbaarisen yhteiskunnan) patriarkaalisesta mielestä totaaliseen mieleen. Hänestä tilamme on kuin eläisimme saarekkeella oman miellemme sisällä, mikä riistää ja hallitsee ulkoista ja sisäistä luontoamme. Naranjon mukaan ayahuasca palauttaa eläimellisen terveytemme ja sovittaa ihmisen halujensa ja spontaanisuutensa kanssa sekä herättää äidillisen prinssiin sisällämme. Naranjon mukaan maailmasta puuttuu solidaarisuutta ja löytyy vain vähän mielenkiintoa yhteistä hyvää kohtaan.

Sanotaan, että primitiivit eivät ole kehittäneet ”minän” merkitystä. Heille on jalompaa sanaa ”me”. Naranjon mukaan ayahuascan avulla meistä tulee normaalimpia. Tällä hetkellä esiintyy enemmän riistoa kuin viljelyä, ja ihmisistä on tullut epähumaaneja sapiens-ylpeyden johdosta. Naranjon mukaan intuitio on kykyä havaita kaikki yhtenä kokonaisuutena. Hän havainnollistaa aivopuoliskojen toimintaa kertomalla toisen olevan mestari/tietäjä, sekä arvoja omaava. Toisen puolisko on lähettiläs/ viestinviejä, sekä rationaalinen. Hänen mukaansa ayahuasca puuduttaa/nukuttaa viestinviejäpuolta tauolle, joka tuottaa kontemplatiivisen hiljaisuuden. Tällöin pystyy kuulemaan mestaripuolta kun mieli on hiljaa. Havainnoimiseen tarvitaan aivopuoliskojen tasapainoa.

Naranjo havainnollistaa, että ennen kuin menee oraakkelin luo on oltava valmis kuuntelemaan. On tuotava viesti maailmaan sovellettavaksi. Mikäli ei hyödynnä saamaansa valoa, on tietyllä tapaa rangaistu ja on vaikeaa kokea uudelleen vastaavaa. Ei voi haluta elää ayahuascasta kulkematta itse polkua. Naranjo viittaa Carl Jungin käsitteeseen itsestä sisäisenä oppaana. Naranjon mukaan on kohdattava omat vahvuudet ja heikkoudet ja pyrittävä muuttamaan eheäksi ja totaaliseksi olennoiksi, joka on paras versio itsestämme. Tässä prosessissa anteeksiannolla ja kiitollisuuden osoituksella itseä ja muita kohtaan on tärkeä rooli.

Akateemisessa linjassa sosiaalifilosofian ja etiikan maisteri Pieter Stokkink Amsterdamin yliopistosta ja OPEN-säätiön edustaja esitelmöi filosofisesta perustasta ayahuascan henkisenä tekniikkana Michael Foucaultin teoriaa hyödyntäen. Stokkinkin mukaan analysoitaessa tapaa millä ayahuasca muuttaa meitä, on otettava huomioon tapa jolla se integroidaan jokapäiväiseen elämään harjoituksena, jonka tarkoituksenmukaisesti annamme muuttaa meitä. Tällä harjoituksella on neljä piirrettä: se on muutosta aiheuttava, sillä on suhde totuuteen, se vaatii rohkeutta ja se on jatkuvaa. Analysoimalla ayahuascan käyttöä tässä viitekehityksessä, voimme mukauttaa sen helpommin elämäämme. Yksittäisen huippukokemuksen sijaan ayahuascasta tulee voima, joka jatkuvasti auttaa itsemme ja myös ympäröivän yhteiskunnan muuttamisessa. Se auttaa meitä kyseenalaistamaan kolme tekijää, jotka muodostavat identiteettimme: oma subjektiivisuutemme (erillisyytemme), yhteiskunnan valtarakenteet, jotka muodostavat ja ohjaavat tätä subjektiivisuutta tiettyyn suuntaan sekä subjektiivisuudestamme puhutut ”totuudet” tieteessä/tai uskonnossa.

Viimeaikaiset tieteelliset edistysaskeleet

Viimeaikaisten tieteellisten edistysaskelien paneelissa ayahuasca-tutkimuksia rahoittavan Beckley-säätiön perustaja Amanda Feilding kertoi lyhyesti säätiön muista psykofarmakologi-

sen tutkimushankkeen tuloksista. Carhart-Harris et. al. (2012, 1) tutkimuksissa havaittiin aivojen fMRI-kuvauksissa, että psykedeelisiä vaikutuksia aiheuttava psilosybiini vähentää verenkiertoa aivojen Default Mode Network (DMN) alueella. Tämä verenkierron vähenemisen määrä korreloi kokemuksen intensiteetin kanssa. DMN on aivojen alue, joka liittyy itseen liittyvään prosessointiin, tai psykologian termein egoon. Tämä voi selittää psykedeelisille kokemuksille tyypillisen egon liukenemisen tai muuttuneet egon rajat itseen liittyvien aivoalueiden toiminnan vähentyessä. DMN-alueilla on myös suurin määrä yhteyksiä eri aivoalueisiin, sen ollessa tärkeä yhdistävä keskus tehokkaalle tiedon siirrolle. DMN toimii myös tiedon kulun moderaattorina, jolloin sen toiminnan vähentyessä tiedonkulun valvonta vähenee ja esimerkiksi muistojen muistaminen vahvistuu. Tämä liittyy myös lisääntyneeseen aistimuksellisen aivokuoren aktivointiin. Tämä tutkimus esittää, että psilosybiinista/psykedeelisestä kokemuksesta voi olla hyötyä apuna psykoterapiassa. (Carhart-Harris et. al. 2012, 2.)

Farmakologian tohtori ja Barcelonan autonomisen yliopiston apulaisprofessori Jordi Riba on tutkinut ayahuascaan ihmismfarmakologiaa vuodesta 1994. Tällä hetkellä hän toimii Sant Paun sairaalan johtotutkijana hankkeessa, joka selvittää ayahuascaan käytön pitkäaikaisvaikutuksia. Esityksen yksityiskohtiin menemättä Riba havainnoi, kuinka ayahuasca muuttaa tiedonkulkua aivoissa, joka voi lisätä spontaania aktiivisuutta ja muokata sisäistä dialogia, mikä johtaa uuteen näkemykseen todellisuudesta. Riban tutkimusten mukaan ayahuascaan pitkäaikainen käyttö lisää itse-transsendentssia. Tämä johtopäätös teki kohdallani suuren vaikutuksen. Pro gradu-tutkielmassani ”Ayahuasca-kokemusten elämäntutkimuksellisia vaikutuksia” (2011), jonka kenttätutkimuksen pohjalta pidin konferenssissa esitelmän akateemisessa linjassa, tarkastelen ayahuasca-kokemuksia Abraham Maslowin huippukokemuksen ja itsensä toteuttamisen teorioiden avulla. Maslowin myöhemmässä teorianmuodostuksessa itsensä toteuttaminen saa itse-transsendenttisiä piirteitä. Uskontofenomenologinen tutkimukseni päättyy sanoihin: ”keskeisenä johtopäätöksenä nämä itsensä toteuttamisen ja itse-transsendentssin motiivit ihmisen elämää ohjaavina tekijöinä vaikuttivat saavan pitkäaikaisen tai pysyvän aseman informanttien elämässä.” On rohkaisevaa, että täysin eri tieteenalojen tutkimusmenetelmien kautta voidaan päätyä samaan johtopäätökseen.

Lääketieteellisen fysiikan tohtori ja neurokuvauksen professori Draulio Barros de Araujo Natalin Aivoinstituutista Brasiliasta huomioi, että DMN-toiminta vähenee myös meditaation ja ayahuascaan vaikutuksen aikana. DMN-toiminnan lisääntyminen puolestaan liittyy mielen vaelteiluun (*mind wandering*, MW), joten hypoteettisesti DMN-toiminnan vähentyminen merkitsee vähentynyttä mielen vaeltelua. Intuitiivisesti puolestaan voisi Barrosin mukaan ajatella, että MW lisääntyisi ayahuascaan vaikutuksen alaisena mielen pomppiessa.

Barros esittelee Wendy Hasenkampin (2012) tutkimusta mielen vaeltelusta ja huomiosta fokuroidun meditaation aikana. Kokeneet meditoijat painoivat nappia aina huomattessaan mielensä vaeltavan. Sykli kulki MW:sta a) tietoisuuteen MW:sta, b) huomion siirtymiseen, c) ylläpidettyyn fokukseen ja d) uuteen MW:hen. DMN-toiminta lisääntyi juuri ennen kuin MW havaittiin. Juuri MW:n havaitsemisen jälkeen eli tietoisuuden hetkellä aktiivisuus lisääntyi puolestaan ”salience networkissa”. Ayahuascaan vaikutuksen alaisena on tietoisempi mielen vaelluksesta sen sijaan, että se olisi vähentynyt. Mikä sitten kiinnittää huomion MW:hen tullessa siitä tietoiseksi? Barrosin mukaan kyseessä on visuaalisysteemi, joka on aktiivisempi ja vahvemmin sidoksissa muistiin ayahuasca-kokemuksen aikana, lisäten myös valoa MW:hen. Barros näkee,

että tämä saattaa kuvastaa yhteistä lisääntyneitä tietoisuuden tilaa omasta mielen vaelluksesta meditaation ja psykedeelien välillä.

Tuoreesta ayahuasca-tutkimuksesta voidaan mainita myös konferenssissa julkaistu, antropologi Dr. Beatriz Labaten ja kliininen psykologi Clancy Cavnarin toimittama kirja *Ayahuasca Shamanism in the Amazon and Beyond* (2014). Kirja käsittelee miten Amazonian alkuperäiskansojen shamanistisiin rituaaleihin liittyvä epistemologia ja ontologia on levinnyt länsimaihin, sekä miten alkuperäis-, mestizo-, ja kosmopoliitit kulttuurit ovat käyneet vuoropuhelua ja muuttaneet näitä viidakon perinteitä. Kirja keskittyy myös shamanististen rituaalien leviämiseen ja kehittämiseen urbaaneissa konteksteissa ympäri maailmaa.

Ayahuascan käyttö riippuvuuksien hoidossa

Konferenssissa esiteltiin myös Giovanna Vallsin, Ranskan nykyisen pääministerin Manuel Vallsin siskon kirja, *Aferrada a la vida* (2014), eli ”Tarttuneena elämään”, joka kertoo hänen vuonna 1984 alkaneesta 20-vuotisesta heroini-addiktiostaan, sekä paranemisprosessista, joka sisälsi kahdeksankuukautisen desintoksikaation ayahuascan avulla vieroitusklinikalla Brasilian Amazoniassa.

Tutkija ja Toronton yliopiston riippuvuus ja mielenterveyskeskuksen psykiatrian emeritusprofessori, sekä kansanterveystieteiden apulaisprofessori Brian Rush esitteli tutkimusprojektia (The Ayahuasca Treatment Outcome Project, ATOP), joka arvioi ayahuascan tehokkuutta riippuvuuksien hoidossa. Ayahuascassa on huomattu olevan terapeutista potentiaalia riippuvuuksien ja muiden mielenterveydellisten haasteiden, kuten masennuksen ja traumaan liittyvien sairauksien hoidossa. Tarvitaan kuitenkin lisätutkimusta tarkoin menetelmin erilaisissa terapeuttisissa puitteissa ja kulttuurisissa konteksteissa. ATOP on suunniteltu toimimaan eri paikoissa ja maissa (Peru, Meksiko, Brasilia, Argentiina ja Uruguay). Todistusaineistoa tarvitaan, että saavutetaan hyväksyntää ja vakuutetaan linjausten tekijät ja terveydenhuoltojärjestelmä heidän vaatimuksensa täyttäen. Tarvitaan holistinen paradigma, missä yhdistää perinteisiä/shamanistisia ja länsimaisia/psykoterapeuttisia lähestymistapoja. Voi kuitenkin olla, että on haasteellista identifoida aktiiviset elementit menetelmien monimuotoisuudesta eri paranuskonteksteissa.

Ayahuascan kliinisten käyttötarkoitusten paneelissa Kanadassa asuva riippuvuuksiin erikoistunut lääkäri Gabor Maté puhui videoyhteyden kautta työstään. Maté on järjestänyt useiden päivien ayahuasca-retriittejä perulaisen shipibo-parantajan kanssa riippuvuuksien hoitoon noin 150–200 potilaalle, jotka ovat pääosin Vancouverin narkomaaneja. Osassa retriiteistä oli mukana terveystutkijoita Victoria ja British Columbia yliopistoista tekemässä havainnointitutkimusta. Vaikka tutkimuksen luonne oli alustava ja rajallinen, vaikuttivat Matén väitteet terapeuttisesta toimivuudesta hyvin perustelluilta ja osallistujilta löytyi psykologisissa mittauksissa merkittävää kehitystä ja vähentynyttä ongelmakäyttöä. Kanadan terveysturvaviranomaiset uhkasivat kuitenkin pidättää Matén ja viedä hänen lupansa, mikäli hän vielä jatkaisi ayahuascan kanssa työskentelyä, minkä hän sitten lopetti. Maté sanoo, että oikein käytettynä ayahuasca avaa osia itsestä, mihin ei normaalisti ole pääsyä. Aivojen osat, jotka varastoivat emotionaalisia muistoja yhtyvät aivojen osiin, jotka moduloivat oivaltamista ja tietoisuutta. Matén mukaan ihmisen luontainen taipumus kipua kohtaan on paeta sitä. Tämä on riippuvuuden perusta. Ayahuasca mahdollistaa, että käyttäjä kohtaa kipunsa eikä pakene sitä.

Ayahuasca muista terapeuttisista hyödyistä

Debora González Barcelonan autonomisesta yliopistosta esitteli tutkimusryhmänsä tutkimuksen ”Searching Tools to Confront Death”. Suru on universaali kokemus identiteetin pirstoutumisesta, jonka aiheuttaa emotionaalisen sidoksen menetys. Se vaikuttaa ihmisiin moniulotteisesti. Etenkin itsemurha, lapsen kuolema ja onnettomuudet ovat vaikeampia hyväksyä. Suru on poissaolon läsnäoloa. Gonzálezin tutkimukseen osallistui 50 informanttia, joiden läheisen kuolemasta oli kulunut 2–25 vuotta. Gonzálezin mukaan suru ei ole vaihe, vaan prosessi. Kieltämisen vaiheessa voi esiintyä vihaa maailmaa kohtaan, somaattisia sairauksia ja tunteiden puutetta. Itkulle on aina syynsä. Ayahuasca vaikuttaa ensisijaisesti menetyksen hyväksymiseen, menneiden tapahtumien ymmärrykseen, suhteen suurempaan arvostukseen ja transsendenssin ulottuvuuden integrointiin elämään. Vastaavasti toistuvimmat teemat olivat yhteyden luominen ja hyvästien sanominen edesmenneille. Ayahuascalla oli keskeinen rooli ja myönteinen vaikutus kaikkien osanottajien surun prosessissa.

Yhteisölinjassa jatko-opiskelija Southern Cross, Flinders yliopiston psykiatriselta laitokselta Etelä-Australiasta esitelmöi ayahuasca-seremonioista maanis-depressiivisyyden hoidossa. Yleisenä linjauksena on, että ayahuasca ei suositella mielenterveysongelmallisille (Shanon 2002, 328–329). Maanis-depressiivisyys vaikuttaa vahvasti sitä sairastavaan ihmiseen, usein johtaen itsemurhaan, mutta maanis-depressiivisiä on usein myös luovimpien ajattelijoiden joukossa. Crossin mukaan sairauteen yleisesti määrätyt mielialalääkkeet saattavat ehkäistä mielialanvaihteluiden ääripäitä, mutta samalla turruttavat luovaa ja henkistä tietoisuutta. Luovat ihmiset kieltäytyvät usein näistä lääkkeistä, säilyttäen mieluummin luovan henkensä, jopa ajoittaisten kurjuuden kausien kustannuksella.

Crossin mukaan on paljon aineistoa ayahuasca toimivuudesta yksisuuntaisen masennuksen hoidossa, mutta hyvin vähän tietoa kaksisuuntaisen masennuksen eli maanis-depressiivisyyden hoidossa. Osa seremonioiden pitäjistä kieltää heidän osallistumisensa. Crossin oman kokemuksen mukaan ayahuasca vaikuttavat aineet harmala ja DMT yhdessä vakauttavat mielenheilahteluja seremoniallisessa kontekstissa käytettynä. Cross parantui itse vakavasta ja hengenvaarallisesta kaksisuuntaisesta mielialahäiriöstä, mihin 17 mielialalääkettä sivuvaikutuksineen ei tehonnut. Ayahuasca sanotaan edistävän luovuutta. Cross tekee tutkimusta siitä, voisivatko ayahuasca-seremoniat olla soveltuvampi hoito luoville maanis-depressiivisille ihmisille, kuin nykyisin saatavilla olevat mielialalääkkeet.

Ayahuascaan liittyviä haasteita

Ayahuasca käytön nopea kasvu tuo mukanaan myös monia haasteita. Ayahuasca-turismin kasvu on tuonut alalle mahdollisen, paikalliseen palkkatasoon verrattain korkean taloudellisen hyödyn perässä opportunisteja, joilla ei välttämättä ole asianmukaista ja riittävän valmistavaa koulutusta ja etiikkaa pitää seremonioita. Ayahuasca käytetään perinteisten uskomusten mukaan parantamisen lisäksi myös noituudessa vahingontekoon. Naistematiikan paneelissa Kentin yliopiston sosiaaliantropologian lehtori Dr. Daniela Peluso puhui shamaanien ja naisturistien (joskus molemminpuolisista) seksuaalisista jännitteistä, mistä osa on johtanut seksuaaliseen häirintään ja joissakin tapauksissa jopa raiskauksiin. Myös ayahuasca sakramenttina käytävien synkretististen uskontojen johtoasemassa olevilta on paikoin esiintynyt kyseenalaista käytöstä nuoria naisseuraajia kohtaan.

Ayahuasca-keitoksessa käytettävä liaani (jota myös kutsutaan ayahuascaksi) kestää vuosia kasvaa ja sen kestävä viljely ja riittävyys ovat avainkysymyksiä kysynnän kasvaessa. Ayahuasca-hinnan noustessa ja turistien odottaessa voimakkaampia visioita, saatetaan keitokseen laittaa muita paljon vahvempia kasveja (esim. toé, eli *Brugmansia*), jonka seuraukset voivat olla arvaamattomat, etenkin kokemattomamman seremonian vetäjän johdolla. On sattunut myös joitakin kuolemantapauksia epäselvissä olosuhteissa. Farmakologi Dr. Rafael Guimarães dos Santos on julkaissut artikkeleita, joissa hän analysoi kriittisesti näitä tapauksia, sekä raportteja ayahuasca-haittavaikutuksista (esim. Guimarães dos Santos 2013). Lisäksi ayahuasca-käyttöön liittyy oleellisesti erityinen dieetti ja tiettyjä rajoituksia,³ joita kuuluu noudattaa. Tilaisuudessa käytiin myös etnobotaanista keskustelua ayahuasca-keitokseen lisättävistä kasveista, sekä kasvipa-reista, jotka kemiallisesti vaikuttavat ayahuasca-tavoin. Näitä kutsutaan ayahuasca-analogeiksi, tai joskus harhaanjohtavasti jopa ayahuascaksi. Niistä ei välttämättä ole yhtä pitkäikäistä ja laajaa käyttöperinnettä tai tuntemusta. Ayahuasca-moninaisia vaikutuksia ei voida redusoida vain tiettyjen molekyylien toimintaan, vaan kyseessä on monimuotoinen yhdistelmä. Kuuluisia etnobotaanikkoja konferenssissa oli paikalla mm. Jonathan Ott ja Dr. Dennis McKenna Yhdysvalloista. Ayahuasca-laillisuusstatus vaihtelee maittain ja käsittelen aihetta omassa kapaleessa.

Aloitteita haasteiden ratkaisemiseen

Globalisaation haasteet ja kestävyys -paneelissa perulainen Amazonia Viva-säätiön perustaja Roldan Rojas kertoi heidän lupaavista sademetsän suojelu-, biodiversiteetti- ja jälleenistutus-hankkeistaan, joissa istutetaan myös ayahuasca-liaania (*Banisteriopsis caapi*) ja chacruna-pensasta (*Psychotria viridis*) muiden lääke- ja hyötykasvien lisäksi. Kestävyysasiantuntija Joshua Wickerman Yhdysvalloista on Ethnobotanical Stewardship Councilin (ESC) pääneuvonantaja. ESC pyrkii kokoamaan yhteiseen dialogiin kaikki ayahuasca-parissa työskentelevät eri sidosryhmät. Tavoitteena on luoda yleinen konsensus parhaista käytänteistä turvallisen ja kestäväen tulevaisuuden takaamiseksi. ESC on laatinut myös ayahuasca-terveysoppaan. Konferenssissa puhuttiin ruohonjuuritason järjestäytymisestä, joka toimisi itse valvovana elimenä. Vastuuttomat harjoittajat voivat tehdä vahinkoa koko ayahuasca-liikkeelle.

Etiikka ja turvallisuus -paneelissa ICEERS-järjestön sihteeri, elokuvantekijä ja tutkija Jerónimo Mazarrasa lainasi kiinalaista sananlaskua metsästä, jossa kaikki kuulevat yhden puun kaatuvan, mutta kukaan ei kuule 5000 puun kasvavan. Mazarrasa muistuttaa, että länsimainen lääketiede on kokenut historiassaan suuria muutoksia siirryttäessä kreikkalaisesta kehittyneen-pään arabialaiseen. Usein tieteellisiä uudistuksia vastustetaan. Esimerkiksi pastöroinnin ja bakteerirokotteen kehittäjä Louis Pasteuria syytettiin ja kritisoitiin elämänsä aikana. Ayahuasca-käytön säännönmukaistamisen kehittämiseksi ICEERS on laatinut seremonioiden pitäjille Hippokrateen valan, jossa samalla konkreettisesti luetellaan mahdollisia vaaroja, joita vastuuttomasti pidettyyn seremoniaan osallistuja voi kohdata. Tämä vala jaettiin konferenssiin

³ Luna (1991, 14) mainitsee dieetin koostuneen vain kalasta, ruokabanaaneista ja riisistä ilman suolaa tai mausteita. Variaatioita on paljon parantajamestarin mukaan. Sianliha sekä suomuttomat kalat ovat yleisesti kiellettyjä dieetin aikana, usein myös rasvainen ja makea, maitotuotteet, alkoholi sekä sukupuolisuhteet. Suoraa auringonvaloa, tulta ja muita ihmisiä on myös hyvä välttää. Lisäksi esimerkiksi mielialalääkkeet tai tyramiinia sisältävät elintarvikkeet, kuten kypsät juustot, pavut ja hiiva voivat aiheuttaa haitallisen reaktion, kuten voimakkaan verenpaineen nousun.

osallistujille ja se on avoinna palautteelle ja kehitysehdotuksille. Lisäksi ICEERS on koonnut hyvien käytäntöjen oppaan, jossa käsitellään perustavanlaatuisia ohjeita, kuten seremonioihin osallistuvien arvioinnin edeltävällä henkilökohtaisella haastattelulla sekä jälkiseurannan, myynnin, salakuljetuksen ja ayahuascalla keinottelun kieltämisen, sen ettei ayahuascaa tarjota ihmelääkkeenä mihinkään, kasvien kasvupaikkojen, eli viidakkojen suojelun sekä osallistujien seksuaalisen, fyysisen ja emotionaalisen eheyden kunnioituksen. Myös Kolumbian ayahuasca-parantajien yhdistys UMIYAC sekä espanjalainen Plantaforma-järjestö, joka oli läsnä konferenssissa, ovat laatineet eettiset säädökset.

Ayahuascan laillisuuskysymyksistä

Konferenssissa vakuutettiin, että ayahuasca ei ole huume. Ainoa linkki mikä ayahuascalla on huumeiden kanssa, on dimetyylitryptamiini, eli DMT. Se on alkaloidi, jota esiintyy *Psychotria viridis* -kasvissa (toinen ayahuasca-keitoksen kasveista). DMT kuuluu YK:n psykotrooppisten aineiden vuoden 1971 yleissopimuksen kiellettyjen listalle. Tähän asti osa hallituksista rinnastaa ayahuascan DMT:hen sekä kieltää ja rankaisee sen maahantuonnin. Kuitenkin on sekä teettelisesti että juridisesti toistuvasti osoitettu, ettei tämä rinnastus ole asianmukainen. DMT:tä esiintyy useissa kasveissa sekä myös ihmiskehossa. Alkaloidin pitoisuudet kasvissa ovat niin pieniä, ettei niitä tulisi ottaa huomioon juridisessa valvonnassa. Ei myöskään ole olemassa minikäänlaista myrkyllisyystaulukkoa, joka osoittaisi missä määrissä DMT olisi terveydelle haitallista. Ayahuasca on keitos, eikä siinä pyritä uuttamaan tai eristämään DMT:tä.

Brasiliassa ayahuascan (kutsutaan Daimeksi/teeksi) uskonnollinen käyttö on laillista vuodesta 1992, perustuen vuoden 1987 tutkimukseen, jossa konsultoitiin laajasti eri asiantuntijoita ja neuvonantajia aiheesta. Viranomaisilla itsellään ei välttämättä ole riittävää tuntemusta aiheesta ja päätökset tehdään muuten helposti ennakkoluuloihin nojaten. Tutkimuksen johtopäätös oli, että Daimella oli erittäin positiivinen vaikutus yhteisöön, kannustaen sosiaaliseen harmoniaan ja henkilökohtaiseen integraatioon. Tutkimus osoitti, että pelkän farmakologisen analyysin sijaan, on oleellista ottaa huomioon teen koko käyttökonteksti – uskonnollinen, sosiaalinen ja kulttuurinen. Konferenssissa oli mukana puhumassa Brasilian kansallisen huumeapolitiikan koordinaattori Leon de Souza Lobo Brasilian oikeusministeriöstä.

Yhdysvaltojen korkein oikeus säilytti UdV-kirkon oikeuden harjoittaa uskontoaan ayahuasca sakramenttinaan vuoden 2006 päätöksellään. Kirkon mestari ja kyseisen oikeustapauksen johtohahmo Jeffrey Bronfman kertoi laki, politiikka ja ihmisoikeudet -paneelissa prosessista sekä neuvotteluista Yhdysvaltain huumeviraston (DEA) kanssa, jolta heillä on lisenssit ayahuascan maahantuontiin, säilytykseen ja jakeluun. Sääntelyjärjestelmän kautta valtion rajattu rooli ei ole kontrolloida, vaan helpottaa prosessia, palvelen kirkon tarkoituksia. Bronfmanin mukaan aihe liittyy juridiseen oikeudenmukaisuuteen oikeasta ja väärästä, sekä hyvinvoinnin edistämiseen. Paneelin erityisvieraana ja moderaattorina toimi Drug Policy Alliancen johtaja Ethan Nadelmann.

Hollannissa Santo Daime -kirkko voitti oikeudenkäynnin vuonna 2001, saaden luvan jatkaa ayahuascan seremoniallista käyttöä. Vastaavasti Ranskassa Santo Daime -kirkko sai jatkaa ayahuascan seremoniallista käyttöä vuoden 2005 oikeudenkäynnin jälkeen. Tämä päätös ei kuitenkaan perustunut uskonnonvapauteen, vaan siihen, että kirkko ei pyrkinyt uuttamaan kasveista niiden vaikuttavia aineita DMT:tä tai harmalaa, eikä näitä kasveja ollut kielletty. Neljä

kuukautta oikeusvoiton jälkeen ayahuascan yleiset ainesosakasvit ja harmala luokiteltiin huumausaineiksi ja kiellettiin, mikä teki Daimen tai sen ainesosien hallussapidosta laitonta. Konferenssin oikeudellisessa linjassa Charlotte Walsh (Leicesterin yliopisto) ja Jonathan Hobbs (Imperial College London) pitivät esitelmät ayahuascaan liittyvistä oikeudenkäynneistä Englannissa ja Iso-Britanniassa sekä sen monitulkintaisesta laillisesta statuksesta. Suurimmassa osassa tapauksista syytetyt ovat jääneet ilman tuomiota. Tosin toiminnaltaan kyseenalaistettu ayahuasca-seremonioiden vetäjä Peter Aziz sai 15 kuukauden tuomion Bristolissa vuonna 2011.

Espanjassa on kolmen viime vuoden aikana ollut 40 pidätystä ayahuascaan liittyen, useimmiten liittyen sen vastaanottamiseen postitse. Useimmat näistä tapauksista on jätetty tuomitsematta. Plantaforma-järjestö on perustettu useiden ayahuascaa käyttävien kollektiivien toimesta ja sen pääasiallisena tehtävänä on tarjota neuvontaa sekä informatiivista ja juridista tukea kaikille pidätetyille, jotka pyytävät heiltä apua. Kollektiivi on laatinut kahdeksan asiantuntijan allekirjoittaman selonteon ja luonut vuoropuhelumekanismit sekä viranomaisille, että toimittajille, pyrkien esittelemään kaikki sosiaaliset ja kulttuuriset puolet, jotka ayahuascan käyttöön liittyvät. Plantaforman perustajajäsenen, juristi Diego de las Casasin mukaan ayahuasca ei ole millään kansainvälisen huumevalvontaviraston (INCB) sopimusten kiellettyjen aineiden listalla, joten sitä ei voida pitää huumeena myöskään Espanjan laissa. Espanjassa ei ole yhtäkään kiellettyjen aineiden listaa, missä kumpikaan ayahuascan kasveista esiintyisi. Kliininen psykologi ja farmakologian tohtori José Carlos Bouso vakuuttaa, ettei yhdessäkään kliinisessä tutkimuksessa ole osoitettu, että ayahuasca olisi terveydelle haitallinen tai aiheuttaisi riippuvuutta.

Konferenssin päätösseremoniassa parantaja Carmen Vicente Ecuadorista lauloi voimalaulun. Loppusanoissa Open Society Foundationsin (OSF) globaalien huume politiikkaohjelman johtaja Kasia Malinowska-Sempruch kertoi OSF:n olevan mukana YK:n huume politiikkaa käsittelevässä yleiskokouksessa vuonna 2016, mikä on historiallinen tilaisuus vaikuttaa globaaliin huume politiikkaan, inhimillistäen sitä nykyisen tehoamattoman sodan sijaan.

Kaiken kaikkiaan World Ayahuasca -konferenssi voidaan nähdä merkkipaaluna ayahuascan pollulla länsimaiden tietoisuuteen, osoittaen maailmalle, että tämä pyhäksi koettu kasvi ei ole huume, vaan osa ihmiskunnan historiallista kulttuuriperintöä.

Kirjallisuus

Internet-lähteet

<http://www.aya2014.com/>

<http://ayahuascahealthguide.com/>

<http://www.beckleyfoundation.org/>

<http://www.ethnobotanicalcouncil.org/>

<http://www.iceers.org/>

<http://www.plantaforma.org/>

UMIYAC: <http://umiyac.blogspot.com.es/>

http://www.bialabate.net/pdf/laws/el_pensamiento.pdf

Painetut lähteet

Beyer, Stephan, V.

2009 *Singing to the Plants: A Guide to Mestizo Shamanism in the Upper Amazon*. Albuquerque, University of Mexico Press.

Carhart-Harris, Robin, L., Feilding, Amanda & Nutt, David et. al.

2012 Neural correlates of the psychedelic state as determined by fMRI studies with psilocybin. –*Proceedings of the National Academy of Sciences*, Jan 2012. 2012

1. <http://www.pnas.org/content/109/6/2138.full>

Carhart-Harris, Robin, L., Feilding, Amanda & Nutt, David et. al.

2012 Implications for psychedelic-assisted psychotherapy: functional magnetic resonance imaging study with psilocybin. –*British Journal of Psychiatry*, 2012, 200(3): 238–44. 2012

2. <http://bjp.rcpsych.org/content/200/3/238.full.pdf+html>

Guimarães dos Santos, Rafael

2013 A Critical Evaluation of Reports Associating Ayahuasca with Life-Threatening Adverse Reactions. –*Journal of Psychoactive Drugs* 45:2, 179–188.

Hasenkamp, Wendy

2012 Mind wandering and attention during focused meditation: a fine-grained temporal analysis of fluctuating cognitive states. –*NeuroImage* 59 (2012): 750-760. http://psychology.emory.edu/cognition/barsalou/papers/Hasenkamp_et_al-NeuroImage_2012-meditation_time_course.pdf

Karsten, Rafael

1935 *The Head-Hunters of Western Amazonas*. Helsingfors: Societas Scientiarum Fennica.

Koltko-Rivera, Mark

2006 Rediscovering the Later Version of Maslow’s Hierarchy of Needs: Self- Transcendence and Opportunities for Theory, Research, and Unification. –*Review of General Psychology* 2006, Vol. 10 4: 302–317.

Labate, Beatriz & Cavnar Clancy (toim.)

2014 *Ayahuasca Shamanism in the Amazon and Beyond*. Oxford University Press.

Lavonius, Jaakko

2011 *Ayahuasca-kokemuksien elämäntutkimuksellisia vaikutuksia*. Pro gradu –tutkielma, Helsingin yliopisto.

Luna, Luis, E.

1986 *Vegetalismo: Shamanism Among the Mestizo Population of the Peruvian Amazon*. Stockholm: Almqvist and Wiksell International.

Luna, Luis, E. & Pablo Amaringo

1991 *Ayahuasca Visions, the Religious Iconography of a Peruvian Shaman*. Berkeley: North Atlantic Books

Reichel-Dolmatoff, Gerardo

1975 *The Shaman and the Jaguar: A Study of Narcotic Drugs Among the Indians in Colombia*. Philadelphia: Temple University Press.

Shannon, Benny

2002 *The Antipodes of the Mind, Charting the Phenomenology of the Ayahuasca Experience*. Oxford University Press.

Spruce, Richard, A.

1873 On Some Remarkable Narcotics of the Amazon Valley and Orinoco. *Ocean Highways*. – *Geographical Magazine* 1: 184–193.

Valls Galfetti, Giovana

2014 *Aferrada a la vida*. La Magrana.